

Interviu cu Ionel Necula

N-am devenit cioranian în urma lecturilor. Am fost dintotdeauna.

CULIȚĂ IOAN UȘURELU:*Ionel Necula, ai plecat din Liești – Galați direct la Facultatea de Filosofie. Cine și cum te-a îndrumat spre această frumoasă facultate?*

IONEL NECULA:Nu chiar direct, am trecut și eu printr-un liceu, dar, adevărat că apetența pentru filosofie s-a format la Liești, unde exista un grup de tineri cu mare dragoste pentru gândirea înaltă. Unul dintre noi deținea un mare număr de exemplare din colecția Revistei Fundațiilor Regale – una din cele mai bune reviste care-au apărut în această țară. Împrumutam numerele pe rând și le devoram cu patimă și cu o mare curiozitate intelectuală. Prin intermediul lor am luat cunoștință de mare cultură interbelică românească și de marile personalități care o ventilau. Nu mai spun că orice carte care ajungea în mâna unuia dintre noi intra automat în circuitul grupului pentru a fi lecturată de fiecare. Se-nțelege că multe dintre ele erau cărți de filosofie iar lectura lor era urmată de comentarii și de dispute prelungite între noi.

Disputele dintre noi erau așa de aprinse că mulți dintre cei ce asistau întâmplător la noi erau convinși că ne certăm de-adevăratelea. Nu știu dacă chiar croncăneau corbii pe acoperișuri, cum spun doxografiile că se-ntâmpla în Atena când se discuta în contradictoriu, dar era o înflăcărare adolescentină fastuoasă, cu poziții și opoziții peremptorii și sporitoare pentru intelectul nostru în formare. Facultatea n-a mai adăugat, la ceea ce cumulasem autodidact, decât nevoia de ordine și de procesare sistematică.

C.I.U:*Lucrând în învățământ, te-au preocupat anumite probleme specifice domeniului? Ce lipsește și ce prisosește învățământului românesc? Ai depistat partea cea mai slabă, care atârnă ca o tumoră de gâtul sistemului?*

I.N:Sigur că mă înspăimântă și pe mine continua degradare a învățământului românesc. În cele patru decenii de activitate la catedră (cu o intermitență de 15 ani cât am lucrat în cultură), am putut constata că seriile de elevi la care trebuia să predau erau de la un an la altul tot mai slabe, familiile tot mai indiferente, iar elevii tot mai lipsiți de motivație. Cel puțin după revoluția din decembrie 1989 deteriorarea învățământului, a interesului pentru carte a cunoscut o ritmică neașteptată. La toate acestea se adaugă comportamentul tot mai libertin, lipsa de respect față de instituția școlară și de îndrumătorii ei. Școala n-a impus un sistem sever de sancțiuni pentru cei care încalcă prevederile regulamentului școlar. Iar cele prevăzute nu se aplică din prea multă îngăduință. Într-un fel, putem spune că purtăm, printre altele, povara bunătății noastre. Nu cred, și n-am crezut niciodată într-un învățământ care raportează un procent de promovabilitate de peste 90 la sută. Școala nu mai face selecție, iar examenele de admitere (acolo unde s-au mai păstrat) sunt mai mult formale. Ceea ce lipsește școlii românești este, în primul rând exigența, severitatea,

spiritul disciplinar. Vinovați suntem și noi, slujitorii școlii, care ne mulțumim cu puțin, am devenit concesivi, toleranți și îngăduitori, închidem ochii la neobrăznicii, care, altădată, ne-ar fi îngrijorat. Ne lipsește un sistem tonic de parteneriat cu familia. În S.U.A, când se-ntâmplă ca un elev să lipsească nemotivat, firele telefonice se înroșesc. Printre credințele mele cele mai intime figurează și aceea că trebuiesc reintroduse taxele școlare, chiar dacă nu într-o formă prea împovărătoare. Ar apropia familia de școală. Citesc biografiile unor scriitori și oameni de seamă și rămân surprins că taxa pentru un an liceal echivala cu valoarea a 2 – 3 ha de pământ sau a patru perechi de boi. Mă întreb: oare elevul acelor vremi, care știa ce eforturi a făcut familia pentru întreținerea lui, mai putea veni acasă, în vacanță, corigent, repetent sau cu notificarea unui comportament libertin, refractar la regulamente și la sfaturile dascălilor? A fost o vreme când învățământul degeaba a dat bune rezultate, acum trebuie regândit. Am în vedere învățământul preuniversitar pentru că cel superior s-a compromis deja prin scoaterea diplomelor la vânzare. Școala singură, cu cadrele ei, multe depășite profesional și didactic, nu va putea scoate învățământul din ruina în care se află. În vremea când lucram în învățământ eram un permanent colaborator al revistelor școlare și-am ridicat de multe ori problemele care compromit demnitatea școlii românești. Din păcate, cei care luau decizii nu deschideau revistele în care noi, truditarii, anunțam marea devălmășie care ne pândește.

C.I.U:*Scriind despre „Cioran – scepticul nemântuit”, îl prezinți ca pe un personaj de roman... Personaj realizat în filigram, alcătuiind astfel un tablou miniatural dar complet... Cum ai reușit?*

I.N:Slăbiciunea mea pentru Cioran datează din vremea adolescenței, când citeam mult și cam de toate. Interesul pentru Cioran s-a pliat, cred, și pe un temperament propriu, pentru că un anumit disconfort față de lume și față de viață am avut întotdeauna. Eu n-am devenit cioranian ca urmare a lecturilor, am fost dintotdeauna. „Scepticul nemântuit” a fost debutul meu publicistic. A intrat pe piață exact în ziua de 20 iunie 1995, când ziarele noastre anunțau îndoliolate moartea scepticului în spitalul Broca din Paris. A fost prima carte consacrată lui Cioran din publicistica românească. A avut multe cronici și-a fost bine primită de critica literară. N-am făcut și n-am avut intenția să fac din Cioran un subiect de roman, ci doar să-l supun unei judecăți exegetice, să-l apropii de sufletul tineretului, care lua cunoștință de el prin programele școlare, fiind introdus de curând în manualele liceale. Cred că intenția mi-a reușit. Mulți dintre cei ce mi-au lecturat cartea mi-au mărturisit că l-au înțeles pe Cioran mai bine decât dacă l-ar fi citit în original. A fost ca un exercițiu la sol pentru alte proiecte mai elaborate. A urmat apoi „De la identitatea popoarelor la neamul valah” (Editura Saeculum, București, 2003), apoi „Căderea după Cioran” (Editura Fundației culturale Ideea Europeană, București, 2005) și recent „Aurel Cioran, fratele din leprozerie” /Editura Publishing, București, 2009). Cu toate acestea, deși am scris multe despre Cioran, n-aș putea considera subiectul epuizat. Am mai multe proiecte în derulare și mă gândesc serios la o abordare monografică a scepticului. Anul viitor (în 2010) se vor împlini 15 ani de la trecerea lui Cioran în cele veșnice și deja mă gândesc să marchez evenimentul cu o nouă lucrare. Mai ales după decembrie 1989, Cioran a devenit un subiect extrem de prezent printre publiciștii noștri. Eu am fost unul dintre ei.

C.I.U:*Obsesia... admirativă pentru Cioran te-a condus spre o temă sau o teză atât de actuală, mai ales după intrarea noastră în UE: păstrarea identității unor popoare, cu*

referire strictă la trăsăturile „etno-culturale ale românilor ca entitate socială și istorică”. Cum vezi poporul nostru ca membru deplin al comunității europene?

I.N: Nu, am mai spus, afinitatea mea cu Cioran se datorează unei compatibilități de structură și de temperament cu scepticul strămutat pe rue de l’Odeon. Descinderea mea în structurile gândului cioranian, repet, nu s-a datorat lecturilor cioraniene, ci modului meu de a fi și de a simți vraștile acestei lumi și devălmășiile acestui secol frivol. Bineînțeles că apelpisirile lui Cioran mi se potrivesc ca o mânășă, dar concluzia aceasta preexista înainte de a mă afunda în dispe-rările lui Cioran. Sunt un europenist și mă bucur că există un centru care monitorizează evoluția românească. Nici în trecut, în perioada interbelică și cu atât mai puțin în acești ani postdecembriști, clasa politică românească s-a dovedit incapabilă să guverneze eficient România. Și sub monito-rizare europeană lucrurile evoluează greu și hurducat, dar îmi imaginez ce s-ar fi întâmplat de-am fi fost lăsați în pretențiile noastre suverane. Nu se mai potrivește ideea lui P.P. Carp care credea că România are atât de mult noroc încât nu mai are nevoie de politicieni buni. România a devenit o țară bântuită de nenoroc, deci are nevoie de politicieni buni. Din păcate, ceea ce aglomerează acum scena politică românească sunt departe de această cerință.

C.I.U:*Cât de greu (sau cât de ușor) este să scrii o carte despre obsesia ta... admirativă, Emil Cioran?*

I.N:Foarte greu și te rog să mă crezi că nu folosesc superlativul în mod gratuit. Cioran este un autor contra-dictoriu, se contrazice la fiecare pagină. Este greu să-l prinzi într-un cadru și să-l supui unei paradigme exegetice rezolu-bile. Ca și când s-ar teme de o fixație într-o idee care să-i vectorizeze frământările de gând și trudnicia actului de creație. Mereu alunecă în dihotomii și îmbrățișează cu egală detașare atât teza cât și antiteza binomului din care derivă întregul edificiu al gândului metafizic. Din această cauză și-a restrâns și partitura eseistică, a limitat-o la maniera fragmentaristă, la simple puseuri și frânturi de gând fără nici un liant care să le compatibilizeze. În felul acesta Cioran se poate contrazice de la un fragment la altul fără să deterioreze ansamblul. Opera lui Cioran e un puzzle și fiecare frântură poate fi integrată într-o altă desfășurare exegetică, asociată unei alte scheme hermeneutice.

C.I.U:*Crezi că studiul tău serios și pertinent asupra textelor cioraniene a adus ceva nou și precis pe acest câmp minat, care este opera lui Cioran?*

I.N:Firește că da, și n-o spun eu, ci cam toți cei care s-au aplecat asupra strădaniilor mele. Cred c-am descifrat bine liniile de sens și ceea ce este statornic în gândirea lui Cioran. Căci, dincolo de toate contradicțiile pe care le procesează cu o generozitate neîndiguită, există anumite determinații care permit încadrarea scepticului într-o anumită direcție filoso-fică. Cioran era un vitalist care aglutina în structura convingerilor sale și filosofia vieții, inspirată din gândirea lui Nietzsche, și liniile de sens preluate din trăirismul naeionescian. Cred de asemenea, c-am dezvăluit destul de convingător sistemul poziționărilor lui Cioran față de problemele acestui veac, (progresul, religia, dezmațul lumii, sistemul dorințelor umane și implicatul lor etnic și filosofic etc.). Deși numărul cercetărilor cioraniene a crescut neașteptat de numeros, multe din ideile – forță ale gândirii lui Cioran au rămas încă neexploatate hermeneutic. Una dintre ele este cea a mediei culturale care caracterizează o societate și indică starea de cultură sau treapta istorică în care se află o comunitate, cu toate consecințele derivate. Nivelul spiritual al unei societăți nu este dat de numărul personalităților de seamă generate de o societate, ci de starea de cultură a mijlociei ei, de media culturală a comunității. De fapt, Cioran a

identificat exact defectele poporului său care, deși a furnizat omenirii numeroase personalități de primă mărime, a rămas într-o medie culturală scăzută, care se lasă ușor păcălită și amăgită de primul flecar care îi cere votul în schimbul a doi mici și o sticlă de bere. Cum acest segment social (cel aflat într-o medie culturală inferioară) constituie majoritatea, grosul societății ceea ce înseamnă că ea decide, într-un sistem electiv democratic. Aceasta e soarta popoarelor aflate într-un nivel istoric inferior. Poporul francez sau englez nu poate fi păcălit la fel de ușor, tocmai pentru că se află într-o treaptă istorică superioară și are o mijlocie solidă. Cred, de asemenea, că am descifrat bine vectorii generației lui Cioran pe care am structurat-o în patru diviziuni: martirii (cei care și-au lăsat oasele prin lagărele comuniste – Mircea Vulcănescu, Sandu Tudor, Anton Golopenția, Mihail Manoilescu), ratații (Petru Țuțea, Mircea Zapratan, Sorin Pavel), pribegii (cei care-au luat drumul exilului – Alexandru Busuioceanu, vrâncenii Constantin Amariutei și Sanda Stolojan etc.) și stăruitorii (cei care-au rămas în țară și s-au implicat efectiv și spornic în devenirea culturii românești (C. Noica, Al. Paleologu etc.).

C.I.U:*Ai găsit, se pare, calea între rigoarea discursului filosofic și aforistic, mai puțin încorsetată a eseului, în palimpsest observându-se, deși n-ai vrea, propriile constatări (pline de miez)... Crezi că am dreptate?*

I.N:Cred că pot răspunde afirmativ, numai că trudnicia cercetării este departe de a fi încheiată. Zilele trecute, Eugen Van Itterbeg, un profesor belgian care predă la Universitatea Lucian Blaga din Sibiu, m-a invitat să cercetăm împreună restul arhivei care a mai rămas în păstrarea Icăi Stavrescu (soția lui Aurel Cioran din Sibiu). Cred că în vara aceasta voi sta o perioadă în triumphiul Sibiu – Santa – Rășinari. Sunt în bune relații cu tot restul familiei Cioran, iar recenta lucrare despre Aurel m-a adus în atenția multor confrăți din Sibiu, care-mi dau telefoane și mă solicită să-i vizitez, fiecare deținând o poveste legată de Saga Cioranilor.

C.I.U:*După atâtea documentare și după atâtea cărți despre Cioran, ai reușit oare să desenezi portretul atât de dificil de surprins al unuia dintre cei mai mari nihilști ai secolului trecut?*

I.N:Așa cred, dar, repet, cercetarea e departe de a fi istovită. Cât privește nihilismul lui Cioran, aspectul e discutabil. El n-a tăgăduit în mod absolut instituțiile, rânduielile și valorile religioase consacrate, ci doar s-a îndoit de funcția lor izbăvitoare. Or, îndoiala duce la scepticism, nu la nihilism. Privit din această perspectivă, putem spune că magul din Rășinari a fost ultimul sceptic important al veacului trecut. A fost mai degrabă, după o formulă propusă de Petru Țuțea, un credincios care nu s-a cunoscut, sau, după propria sa recunoaștere, „un mistique sans absolut”. Cioran suferea de un rău de civilizație așa cum unii suferă de rău de mare. De la Prometeu încoace omul a născocit tot ce trebuie pentru o viață confortabilă, dar a și pierdut mult în planul subiectivității și al existenței. Și e vorba de pierderi irecupe-rabile. Natura nepoluată, apa și aerul curat nu ni le mai poate reda nimeni. Confortul material a adus cu sine un disconfort subiectiv care macină ființa în adânc și reclamă o întreagă industrie pentru restabilirea unui echilibru relativ. Civilizația contemporană a adus cu sine atâtea boli noi de care străbunii noștri n-au auzit că neutralizarea lor reclamă alte industrii compensatoare. Toate s-au complicat într-un fel ce exclude modul de viață organic și-n deplină armonie cu natura.

C.I.U:*Cioran aprecia poporul german și disprețuia poporul român. Din toată documentația ta, din studierea aproape exhaustivă a textelor cunoscute și necunoscute ale marelui sceptic, poți să spui că acesta își disprețuia, într-adevăr, conaționalii?*

I.N:Că Cioran aprecia poporul german nu este nici o surpriză. Cine nu-l apreciază? Dar că-și disprețuia, sau, mai grav, că-și denigra poporul din care s-a plămădit, este o eroare ce trebuie corectată. S-a încercat, e drept, în deslușirea firii românești în ceea ce are ea mai distinct și-l diferențiază de alte neamuri și popoare, dar nu-i vina lui c-a identificat metehne și beteșuguri cronice, ancenstrale, generice. Ar fi fost mai bine dacă ținea gunoiul sub preș? Dezvăluirile lui ar fi trebuit să capete o funcție curativă, căci nu se poate îndrepta un defect dacă n-a fost în prealabil conștientizat. Pentru români, Cioran ar fi trebuit să însemne ceea ce a fost Nietzsche pentru poporul german. Și el și-a bastonat conaționalii pentru defectele lor, dar nu s-a grăbit nimeni să-l eticheteze ca antinațional. Din nefericire, noi, în loc să privim lucrurile cu luciditate și luare-aminte, ne-am năpustit asupra celui ce ne-au pus oglinda în față scuzându-l de denigrare. Nemții n-au procedat la fel cu Nietzsche al lor, dimpotrivă l-au asumat ca diagnostician și rezultatele sunt cele care se văd. Cioran nu e singurul din cultura românească care a cercetat firea românească, dar e cel mai puțin protocolar. Ceea ce i se impută nu sunt eventualele neadevăruri despre poporul român, ci faptul că n-a impregnat firea românească cu tot felul de calități angelice, trecându-i cu vederea trăsăturile nevrednice și nerodnice. Mai că-ți vine să repeți înjurătura lui Noica: „mama ei de nevrednicie românească!”.

C.I.U:*Petru Blaj afirmă că ești exegetul cioranian number one și că fără Ionel Necula („Căderea după Cioran”) nu l-am fi înțeles niciodată pe rășinărean. Eu cred că are dreptate... Alții (mai ales cârcotașii) ce cred? Dar tu?*

I.N:Ceea ce a scris Petru Blaj despre mine e un punct de vedere. Mă onorează. Dacă le merit sau nu e o altă problemă la care nu eu trebuie să răspund. Cronici negative? N-am avut decât două provenite de la autori care aveau ceva cu autorul și nu cu cărțile lui. Una aparținând unui concetățean, Dan Mazilu, și alta aparținând unui tânăr din Galați, Bogdan Rusu și publicată în revista **Dominus** din Galați. Nici unul, nici altul n-au dovedit c-au citit cu adevărat cartea asupra căreia se pronunțau. În rest, slavă Domnului, am înregistrat circa 30 de cronici favorabile din care unele chiar mă măgulesc. O recunoștință mai specială o păstrez d-lui Edgar Reichman din Paris care a consemnat despre cărțile mele în „Le Monde” și în revista pariziană l’Arche.

C.I.U:*Am o cunoștință care n-a fost propusă niciodată la vreun premiu, iar eu nici n-am trimis niciodată o carte la vreun concurs. Amicul meu aprecia că premiile sunt exterioare valorii culturale, ba chiar ar fi o altă formă a mitei ofițializate. Mai afirmă că valorile adevărate sunt premiate fie dintr-o greșeală, fie ca nonvalorile să se simtă bine și să se creadă importante în asemenea anturaj, fie pentru a masca „lucrăturile”... Chiar așa să fie?*

I.N:Consimt la tot ceea ce ți-a mărturisit cunoștința ta. Nici una din cărțile mele nu a primit vreun premiu. Poate și pentru că nu s-a ridicat, să zicem, la valoarea lui Vasile Buruiană, despre care am înțeles c-a primit un premiu de excelență la Buzău. Avea Eminescu o vorbă: să lăsăm iarba să crească în voie..

C.I.U:*Te-ai ocupat și de Ion Petrovici, pe care l-ai scos dintr-o umbră nemeritată. Ai mers permanent la CNSAS pentru documentare, și, probabil, ai constatat că unii acuzați de colaborare cu securitatea nu sunt vinovați. Alții și-au trădat chiar și frații... Cine jonglează dosarele pentru unele interese mai mult sau mai puțin meschine? Dacă este posibil așa ceva...*

I.N:Da, este posibil. De altfel, nici la CNSAS nu mai este climatul de altă dată, când cercetătorul era primit cu toată solitudinea și ți se puneau la dispoziție toate

documentele solicitate. S-au cam birocratizat lucrurile și aici. Nu vorbesc despre conducere, ci de mulțimea salariaților care se agită prin instituție și invocă tot felul de pretexte pentru a-ți zădărnici dorința de a cerceta ceea ce dorești. Cât a fost Ticu Dumitrescu știam că avem cui ne plânge. Acum însă...

De altfel, nici dosarele gestionate de CNSAS nu dezvăluia mare lucru; într-o societate în care toți știau că sunt urmăriți și interceptați, oamenii se abțineau să comunice mare lucru între ei. Cât privește colaboratorii, eu am o altă înțelegere a lucrului. Oricât de oribilă și bolândă ni s-ar părea eticheta de turnător, și este, ar trebui avut în vedere, în primul rând, efectul direct al acțiunii lui infame. A suferit cineva ca urmare a turnătoriei lui? A curmat destine, cariere sau a generat penitență? Am găsit turnători care, prin notele informative date securității au furnizat o imagine favorabilă celui aflat deja sub urmărire securistă. Ion Petrovici, bunăoară, a fost sub atenția a peste 20 de turnători care dădeau note informative despre el. Sigur că ipostaza de turnător este urâtă oricum s-ar manifesta, dar ce poți reproșa turnătorului care-și informa șefii că filosoful apreciază realizările regimului comunist, că se abține să discute politi-că și că se bucură de creșterea prestigiului României în lume? Or, dacă Petrovici a obținut, în august 1969 aprobarea de a-și vizita fiul autoexilat în Spania, faptul se datorează, probabil, și notelor informative primite despre el de la cei vânduți securității. De asta spun că nu prezența angajamentului de colaborare este sau trebuie să fie esențial în stabilirea verdictului de turnător, ci conținutul notelor informative pe care le-a dat, efectul lor social și urmările pe care le-a generat. Din păcate, cei ce dispun de decizie gândesc altfel. Ce mai contează c-au fost distruse cariere pe nedrept? Mona Muscă, spre exemplu, n-ar fi meritat tratamentul impus. Culmea este că noi judecăm foarte sever colaboratorii securității, iar securiștii, adevărați torționari ai regimului ceau-șist, sunt liberi ca păsările cerului și-și petrec bătrânețea cu pensii de 80 de milioane de lei lunar (generalul Pleșiță, bunăoară).

C.I.U: *Știi multe despre dragostea târzie a lui Cioran pentru frumoasa și prea tânăra Friedgard Thoma. Poți să dezvolți tema?*

LN: Friedgard Thoma, tânăra profesoară de filosofie de la Köln a ajuns în preajma lui Cioran dintr-un calcul foarte exact, acela de a intra în publicistică sub pretextul unei prietenii cu Cioran. În 1981 i-a scris o scrisoare la Paris, ceea ce n-ar fi însemnat mare lucru, dacă n-ar fi alăturat misivei o fotografie care o înfățișa într-o ținută foarte apetisantă, chipurile „ca să vă faceți o imagine despre cine vă scrie”. Cioran a fost fascinat de imaginea tinerei sale admiratoare alemanice. Împlinea în acele zile vârsta de 70 de ani. A invitat-o la Paris iar tânăra profesoară a răspuns invitației înarmată cu un aparat de fotografiat. De altfel, ediția germană a cărții semnată de Fr. Thoma avea pe copertă imaginea lui Cioran gol-puşcă, fotografiat de la mijloc în jos. Nu știu de ce ediția românească a preferat o imagine cu Cioran încheindu-și șireturile la pantoful drept, ridicat pe capota unei mașini. „Fotografia dumneavoastră mi-a insuflat un fel de frică seducătoare”, i-a scris Cioran la 12 mai 1981. În august, același an, Cioran, împreună cu tovarăsa sa de viață, Simone Bone, petrec trei săptămâni la vila ei din Soglio, în Elveția, undeva în apropiere de Sils – Maria unde, cu multe decenii în urmă sfârșise Fr. Nietzsche. Cu acest prilej tânăra profesoară germană s-a împrietenit cu Simone și a păstrat această relație perfectă chiar și după moartea lui Cioran. Sub pretextul acestei prietenii, muza din Köln n-a mai răspuns concupiscentelor lui Cioran și n-a mai încurajat adulterul. În noiembrie 1992, cu prilejul unei vizite la Paris, Cioran a condus-o la cimitirul Montparnasse pentru a-i arăta locurile de veci pe care le cumpăraseră (pentru el și pentru

Simone), iar la 15 martie 1993, când Cioran s-a împiedicat de un prag al mansardei și și-a fracturat un picior, Fr. Thoma l-a vizitat la clinica Coehin, unde îi mărturisește că a fost un mare vânător de fuste. Au fost ultimele lui cuvinte articulate pronunțate în limba germană (ca să nu înțeleagă și Simone, care era de față). Apoi, se știe, Cioran va fi mutat la spitalul Broca întrucât la clinica Coehin a fost internat Fr. Mitterand. Calvarul va lua sfârșit la 20 iunie 1991, când are loc marea trecere.

C.I.U: *Ești adeptul unei critici spectaculoase, plină de piruete și de jerbe de flori?*

I.N: Nu sunt decât un critic ocazional. Nu mă pronunț decât asupra cărților scrise de prieteni sau asupra celor ce mă interesează. Firește că actul critic, judecata severă implică și o anumită grădinarie a textului critic. Nu e obligatoriu, dar e bine dacă actul critic e dublat de stilist. A face critică nu înseamnă să scrii un tratat științific.

C.I.U: *Care ar fi raporturile dintre scriitor și critic? De egalitate? De subordonare?*

I.N: Scriitorul este fundamental iar criticul este un derivat. Dacă scriitorul ține sau nu seama de părerile criticului îl privește, dar există riscul, vorba lui Liiceanu, încremenirii în proiect.

C.I.U: *Starea de boemă a creatorilor îți mai spune ceva?*

I.N: O tempora, o mores!" Boema va reapare, dar mai întâi trebuie să apară cafenelele de altădată.

C.I.U: *E greu să fii critic literar în Tecuci și să faci critică de nivel național?*

I.N: N-ar fi greu dacă cei ce se încearcă în literatură n-ar fi convinși de genialitatea lor. Zilele trecute a avut loc lansarea unui roman al cărei autor n-a auzit de Dostoievski, de Kafka, de Camus. Ceva mai înainte, o fătucă de 16 ani, elevă la o școală profesională, deci căzută la examenul de capacitate, a lansat o carte, „Șarpele viu”, deși, sârmana de ea abia dacă știe literele alfabetului. N-a citit în viața ei o carte de literatură și n-a deschis măcar o dată manualul de literatură. Cunosc un medic străin cu totul de direcțiile literare contemporane, dar publică lucrare după lucrare în speranța că va fi primit în U.S. și va primi și el jumătatea aceea de pensie. De asta m-am hotărât să nu mai comentez în nici un fel cărțile concetățenilor mei. Nu pot renunța la convingerea că a face literatură presupune, printre altele, și un minim de cultură literară. În absența acestei cerințe minimale, bieții de ei nu se mai revendică decât din genialitatea cu care se cred hărăziți. Or, scriitorul de geniu presupune un critic de geniu, iar eu nu sunt decât unul ocazional. Principiul meu este cel postulat de Vasile Andru: „Literatura, indiferent de gen, implică, pe lângă multe altele și o idee filosofică din care să se deruleze ansamblul literar”.

Urmăresc, în schimb, creația vrânceană. Am descoperit câți-va scriitori de frumoasă promisiune, dar și mulți veleitari. Sper că până la urmă Direcția pentru cultură, Culte și Patrimoniu a județului Vrancea își va ține promisiunea de a subvenționa volumul „Păstorii logosului mioritic”, care răsfrânge în exclusivitate spiritul vrâncean și-i predat d-lui Siru de doi ani încheiați.

C.I.U: *Ți s-ar potrivi expresia „citesc deci exist” sau „critic deci exist”?*

I.N: Criticul este deopotrivă observator calofil și evaluator, dar și cititor consecvent. Nu se poate face critică fără o serioasă branșare la piața cărții. Ideal este ca și scriitorul să arate același interes față de opiniile criticii și nu doar asupra cronicilor ce răsfrâng cărțile lor. Dar tocmai aici se produce fracturarea lumii de azi: Zăbava lecturii a devenit un fenomen rar, chiar și în lumea literară.

